

DERS: EĞİTİM YÖNETİMİ

Dersin verildiĐi Fakülte:	EĞitim Bilimleri Fakültesi
Bölüm:	Rehberlik ve Psikolojik Danışma
ÖĐretim Üyesi:	Doç.Dr. Şakir ÇINKIR
İletişim:	scinkir@gmail.com

7.Hafta: EĞİTİM YÖNETİMİNİN DÜŞÜNSEL ETKENLERİ

Sunu Akışı

1. Hazırlık Soruları
2. EĞİTİM YÖNETİMİNİN DÜŞÜNSEL ETKENLERİ
3. EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER
  - 3.1. Dini Merkez Alan Eğitim Yönetimi
  - 3.2. Kültürü Merkez Alan Eğitim Yönetimi
  - 3.3. Bilgiyi Merkez Alan Eğitim Yönetimi
  - 3.4. Beceriye Merkez Alan Eğitim Yönetimi
  - 3.5. Çevreye Uyumu Merkez Alan Eğitim Yönetimi
4. EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN KURAMLAR
  - 4.1. Ataerkil Yönetim Biçimleri
  - 4.2. Davranışsal Yönetim Kuramları
  - 4.3. Nicel Yönetim Kuramları
  - 4.4. Olumsuzluk Kuramı
  - 4.5. Yönetişim Yaklaşımı
5. Özet

HAZIRLIK SORULARI

Eğitim yönetmelerinin yönetimlerini etkileyen görüşleri nelerdir?

Dini merkez alan eğitim yönetimi görüşü nedir?

Kültürü merkez alan eğitim yönetimi görüşü nedir?

Bilgiyi merkez alan eğitim yönetimi görüşü nedir?

Beceriye merkez alan eğitim yönetimi görüşü nedir?

Çevreye uyumu merkez alan eğitim yönetimi görüşü nedir?

İnsanı merkez alan eğitim yönetimi görüşü nedir?

EĞİTİM YÖNETİMİNİN DÜŞÜNSEL ETKENLERİ

Eğitim sistemini yönetenlerin yönetime ilişkin görüşleri, yönetim biçimleri ve inandıkları yönetim kuramları, eğitim yönetiminin başlıca düşünsel etkenleridir.

Türkiye’de eğitim yönetimi yazın alanına yansıyan, dolayısıyla eğitim yönetmenlerini etkileyen görüşleri altı başlık altında toplamak olanaklıdır. Bunlar, dini, kültürü, bilgiyi, beceriyi, çevreye uyumu ve insanı yönetimin merkezine alan görüşlerdir.

Ataerkil yönetim biçimi yerlidir; ama Batı’da gelişen ve Türkiye kamu örgütlerinin yönetimine yansıyan bazı yönetim kuramları da vardır. Bu kuramları da, yapısal ve süreçsel, davranışsal, nicel ve olumsal olarak kümelendirmek olanaklıdır. Küreselleşme ile birlikte Türkiye kamu örgütlerinde uygulanmaya çalışılan başka bir yaklaşım da yönetim adını taşımaktadır. Türk ulusu, en az on bin yıldan beri ataerkil yönetimle yönetilmektedir. Dolayısıyla, eğitim sisteminde ataerkil yönetimin birçok kuralları kökleşmiştir.

Bütün bu görüş ve kuramların etkisi altında eğitim sisteminde gözlemlenen yönetim biçimlerini yetkeci, koruyucu, destekçi ve birlikçi olarak sınıflandırmak olanaklıdır. Bu dört yönetim biçiminin dışında, bazı kamu kuruluşlarında olduğu gibi, okullarda başıboş yönetime de rastlanmaktadır.

Son yıllarda örgütlerin de, insanlar gibi daha etkili çalışabilmeleri için öğrenmeleri gerektiği düşüncesi yayılmaya başladı; bu düşünce okullara da yansıdı. Bu bölümde özgün bir Yönetim Modeli önerilmiştir. Model yapı, süreç ve işlev boyutlarından oluşmaktadır. Kitap bu modele göre hazırlanmıştır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

Türkiye’de eğitime ilişkin görüşler nelerdir?
Yönetime ilişkin görüşlerin içinde eğitim yönetimine ilişkin olanlar da var mıdır? Eğitim yönetimine ilişkin görüşler sınıflandırılabilir mi?

Bu soruların yanıtlarını bulmak için 1970 yılından bu yana eğitime ilişkin kitaplara yansıyan görüşler incelendi; bunların içinden eğitime ilişkin görüşler sınıflandırıldı.

İncelemenin sonunda, eğitim sisteminde büyük bir olasılıkla uygulanmakta olan, altı eğitim görüşü ortaya çıktı.

Bir eğitim yönetmeninin
yönetime ilişkin görüşü,
bu altı görüşten birine
çoğunlukla uyabilir;

Ama bazı yönleriyle öbür
görüşlere de sarkabilir.

Eğitim yönetmeni,
öğretimi ve örgütünü,
yasal belgelerin elverdiği
ve fırsat bulduğu
ölçüde,

- Kendi yönetim görüşüne göre yönetir.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

Dini Merkez Alan Eğitim Yönetimi

Yönetim,

Öğrenciler üzerinde güçlü bir disiplin uygulamalıdır. Disiplinsiz eğitim olamaz.

Disiplin de cezasız olamaz. Başarı gösteremeyen, dinsel ilke ve kurallara aykırı davranan öğrenciler, ilkin uyarılmalı, olmazsa öğüt verilmeli, aykırı davranmayı sürdürdüklerinde de cezalandırılmalıdırlar.

Ceza bedensel (dayak) olabilir. Ceza, öğrencide nefret ve kin yaratmamalıdır.

Eğitim yönetmeni,

Dinsel ahlak kurallarına uygun davranmalı;

Eğitimin en yüksek düzeyde gerçekleşmesi için uygun ortamı hazırlamalı; yerine göre hoşgörülü ve bağışlayıcı yerine göre de cezalandırıcı olmalıdır.

Eğitim yönetmeni aynı anda dinsel bir önder (imam) olmalıdır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

Kültürü Merkez Alan Eğitim Yönetimi

Devletin yönetimi, otoriter (yetkeci) demokrasi olmalıdır.

Kültürü merkez alan eğitim görüşüne göre,

Millet ve devlet, bireyden önce gelir. İnsanlara verilen özgürlük sınırlı olmalıdır. *Özgürlük*, insanların milli kültür dışında değerler seçmeleri; kendilerine milli kültürce biçilen toplumsal konumu değiştirmeleri gibi sakıncalı sonuçların doğmasına yol açar.

Milli kültür, aynı anda insanları kültürleyen bir eğitim sistemidir. Başka bir deyişle *eğitim*, kültürel değerlerin insanlara kabul ettirilmesidir; eğitim sistemi kültürün aktarılmasına bir araçtır.

Eğitim, *milli* olmalıdır ve milliyetçi kuşaklar yetiştirmelidir. *Milliyetçi kuşak*, kültürel değerlerin, bireylerde ruhsal melekelerle dönüştürülüp yerleştirilmesiyle ve onlara aşılmasıyla yetiştirilebilir. Eğitimin *amacı*, millete ve milleti koruyan tek güç olan devlete, kültürleme yoluyla üyeler yetiştirmektir.

Otoriter demokrasinin temel özelliği, milli kültüre hiç kimsenin karşı gelmemesi; milli kültürü değiştirmeye kalkışmamasıdır.

Eğitim yapılan her yerde, ast-üst ilişkilerini düzenleyen ve yetki akınımlı sağlayan bir *yetke sıradizini* olmalı ve bu yetke sıradizini, sıkı bir disiplinle desteklenmelidir. Uygulanacak *disiplin*, eğitilenlerin iradesini denetim altına alabilmeli; disipline aykırı davrananlara, davranışlarının niteliğine ve düzeyine göre ceza verilmeli; disipline olağanüstü biçimde uygun davrananlar da ödüllendirilmelidir.

Yönetmen, öğrencilerine bir önder olarak örnek olmalı; onlara önderlik etmeli; tatlı tutumlu, ama sert bir disiplin uygulamalıdır. Yönetmenin eli, kadife eldiven içinde demir yumruk olmalıdır.

Otoriter demokrasi, milli irade eliyle, milli kültürü temsil edenlerin millet yönetimine geçmeleridir.

Devlet, eğitimi her yurttaşına parasız sağlamalıdır. Ancak her yurttaş, yeteneklerine göre eğitimden yararlanmalıdır. Okul, zeki ile geri zekâlıyı, bilgili ile bilgisizi ayırt edebilmelidir. İnsanlar, niteliklerine göre işe yerleştirilebilmelidir. Ama bu eğitim, insanların milli kültür dışında kültür seçmelerine; kendilerine milli kültürle biçilen toplumsal *konumu* ve *katmanı* değiştirmelerine yönelik olmamalıdır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

Eğitim olgusunun en şaşılacak yanı, yararsız bilgilerden oluşturduğu 'Bilgisizlik Dağı'nın yüksekliğidir.

Henri Adams

Bilgiyi Merkez Alan Eğitim Yönetimi

Bilgiyi merkez alan eğitim görüşüne göre *bilgiler*, kuşaktan kuşağa, denenerek, süzülerek gelir. Bilgi, insana *erk* ve üstünlük kazandırır. Bilgi, düşünmenin kaynağıdır.

Merak, insanın en önemli güdüsüdür. Bilinmeyi bilmeye çalışmak; gizliyi açığa çıkartmak; örtülüyü gün ışığına kavuşturmak insanın doğal özelliğidir.

Bilgiyi merkez alan eğitim yönetiminin *amacı*, kuşaktan kuşağa birikerek gelen bilgiler aracılığı ile insanın *bilişsel yetilerini* eğitmektir.

- *Eğitim*, insana bilgi kazandırma ve inşam bilgiden yararlandırma işidir. Eğitim, insanın toplumuna uyumu, işini başarması, törelere uygun yaşaması, kendine inanç seçmesi ve düzenli çalışması için gereken bilgileri ona *aktarma* işidir.

Bilgiyi merkez alan eğitim görüşünün *yönetim anlayışı*, sıkı bir disipline dayanan *baskıcı* bir yönetimdir.

- Öğrencilerin, bilginin kaynağı olan yönetmenlere, öğretmenlere koşulsuz *itaat* etmeleri zorunludur. İtaat etmek, eğitime küçük yaşta öğretilmeli; eğitimi boyunca sürdürülmelidir.
- Yönetenlerin, öğretmenlerin üstünlüğü, öğrencilerce tartışmasız kabul edilmelidir. Okulda bir *yetke sıradizini* olmalıdır. Eğitim işgörenleri ve öğrenciler, bu yetke sıradizinine özenle bağlı kalmalıdır.

Öğrencilerin öğrenmeye *zorlanması* asıdır. Ama öğrencilerin elinde olmayan kötü koşulları düzeltmek ve sorunlarını çözmek için ona rehberlik edilmelidir.

Disiplin, başlıca eğitim ve öğrenme aracıdır.

- Disiplin kuralları, öğrencilere önceden duyurulmalı; ödünsüz uygulanmalıdır. Bedensel ceza da, bir eğitim aracıdır; öğrencinin iradesini, direncini güçlendirir.
- Disiplini ve okulu yönetebilmesi için, yönetmene sonsuz *yetki* verilmelidir.

Eğitimin planları, programları ve siyasası, kültürel, ekonomik, siyasal alanlarda *uzman* olan kişilerle eğitimin en üst basamağında bulunan *yönetmenlerce* düzenlenmeli ve yapılmalı; bunlar, okul yönetimince koşulsuz uygulanmalıdır. Eğitimin üst makamlarca *denetimi* ciddi ve sıkı olmalıdır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

Yapabilenler yapar;
yapamayanlarsa
başkalarına öğretir.
George Bernard Shaw

Beceriye Merkez Alan Eğitim Yönetimi

Beceriye dayanan eğitim, insanlığın var olmasıyla başlamıştır. Bazı alanlarda, özellikle teknik konularda, bilgiden önce beceriye dayanan öğrenme ortaya çıkmıştır; beceriye, kuramsal bilgilerin eklenmesi, sonradan olmuştur. İnsan ilkin ateş yakmayı öğrenmiş, sonra ateşin neden yandığını araştırmıştır.

Beceriye merkez alan eğitim yönetimine göre, *becerinin* anlamı,

- İnsanın gerçek evreni ve çevresi olan doğa olayları ile başa çıkabilmesi;
- Doğal olayları ve doğal gücü yönlendirerek ve kullanarak kendine yararlı araçlar, gereçler yapması; ürün üretmesi; kültürel değerler yaratmasıdır.

İnsan, bu gerçekler evreninde öteki varlıklar gibi, kendine düşen işlevi yerine getirir.

- İnsanın üstün olan yanı, kültürel değerleri, doğal varlıkları ve olayları kullanabilmesi ve yönlendirebilmesidir.
- İnsan, bunu yaparken, bedenini, duyu organlarını, usunu ve duygularını kullanır; bunlar, aynı anda insanın gerçeklere ulaşma araçlarıdır.

Kültürel değerler, doğa gerçeklerinin insan eliyle yansıtılmış, öykünlüğü görüntüsüdür.

- İnsan, kendi yaptığını değerli bulduğunda, başarının hazzına ulaşarak mutlu olur.
- İnsan, bir işi yapmak için araç değildir; ama değerlerin üreticisidir.

Beceriye merkez alan eğitim yönetiminin *amacı*, üretim için eğitime beceri kazandırmaktır. Gerçek *eğitim* insana bir meslek kazandıran teknik ve iş eğitimidir.

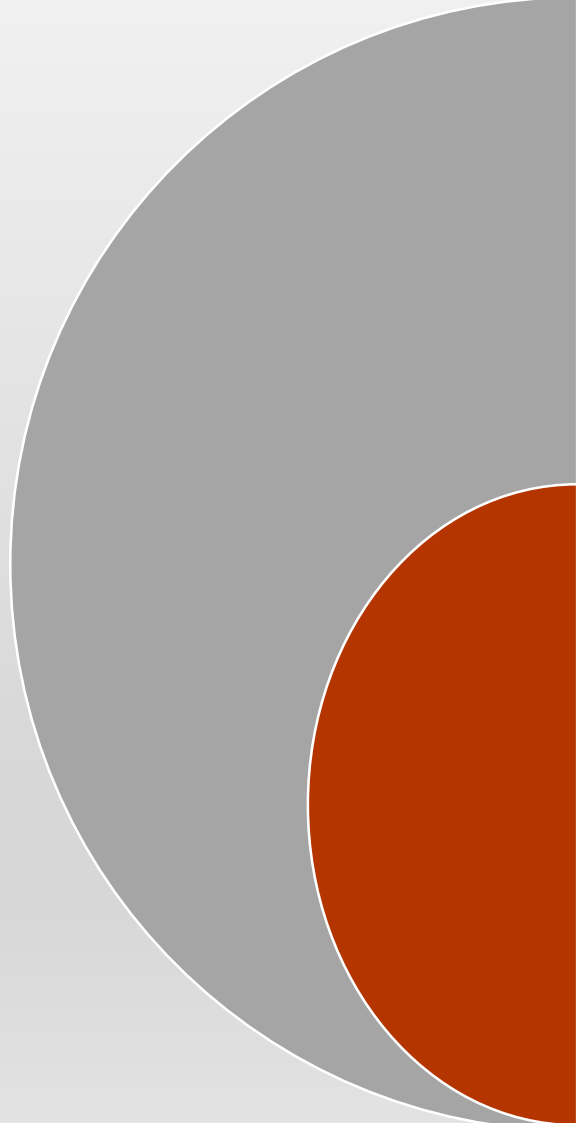
Yönetim, iş eğitimi, iş disiplini, iş ahlakını yerleştirmeye elverişli sertçe, ama babacıl bir yöntem uygulamalıdır. Eğitim ve işyeri, düzenli, kurallı yönetilmelidir.

Yönetmen, eğitimin gerektirdiği araçları ve ortamı hazırlamakla görevlidir. Bunun için yönetmen, girişken, ilişkileri iyi, sevilen biri olmalıdır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

Çevreye Uyumu Merkez Alan Eğitim Yönetimi

Çevreye uyumu merkez alan eğitim görüşü, psikolojinin insanın çevresiyle etkileşiminin önemini ortaya çıkarttığı Yirminci Yüzyıl'ın başından bu yana gelişti. Çevreye uyum, kalabalık içinde yalnızlığı önlemeye yöneliktir.

Çevreye uyumu merkez alan eğitim yönetimine göre uyum, insanın çevresiyle etkileşimi sırasında, olağanın üstünde bir tepkisini gerektirecek bir etki değişikliğinin ortaya çıkmadığı, denge durumudur.

Çevreye uyumu merkez alan eğitim yönetiminin amacı, eğitilenin çevresine uyumuna; eğitimin özgür, demokratik bir ortamda oluşmasına yardım etmektir.

- İnsanın uymak zorunda olduğu çevre, ailesi, toplumu, örgütü, ulusu ve dünyadır.
- İnsan, çevreye uyarak özgürlüğe kavuşur. İnsanın çevresine uyumu, çevresiyle etkileşimini gerektirir. İnsanın çevresiyle etkileşimi, onda kalıcı yaşantılar yaratır.
- Eğitim, insanın çevresine uyumunu kolaylaştırıcı bir araçtır. Bu yüzden eğitim sistemi, insanın yaşamasını zorlaştıran uyum sorunlarını kaldırmaya yardımcı olmalıdır.

- Yönetim, demokratik bir anlayışla, eğitilenlerin gelişmesini engellemeyecek bir disiplin uygulamalıdır.
- Demokratik disiplin anlayışı, sevgiye, sevecenliğe, ödüllendirmeye dayanmalıdır. Bedensel ceza verilmemelidir.
- Demokratik yönetimin amacı, öğrencileri giderek kendi kendilerini yönetmeye ulaştırmaktır. Bu yüzden özyönetim alışkanlığı, öğrencilere her fırsatta kazandırılmalıdır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN GÖRÜŞLER

İnsanı Merkez Alan Eğitim Yönetimi

İnsanı merkez alan eğitim yönetimine göre *insan*, başka canlılara bakarak düşünme gücü yüksek olan bir canlıdır. İnsanın ulaştığı bilişsel, duygusal ve devimsel *üstüngüç* bütünlüğüne, başka canlılar ulaşamazlar. İnsan bu üstün gücüyle değerler üreterek kendine öteki canlılardan ayrı haklar kazanır.

İnsanın evreni içinde, öteki insanların büyük önemi vardır. Bu yüzden insan evrene ilişkin gerçekleri araştırırken, ilişkide bulunduğu insanları tanımayı, ön plana almak zorundadır.

İnsanın kendisini ve evrenini tanımasına yardım eden her türlü bilgi, beceri ve tutum değerlidir. İnsan için, gerçeklik, doğruluk, iyilik, güzellik görelidir; bunlar insandan insana değişir.

İnsanın *kendine özgü* davranması hakkıdır. İnsan, kendine özgü davranma özgürlüğünü kullanarak, *yaratıcılığını*, eleştirme, yargılama yeterliğini güçlendirir; yeteneklerini işler, olgunlaşır..

İnsanın, kişiliğini özgürce geliştirebileceği ortam, çoğulcu, özgürlükçü demokrasi ile yönetilen çevredir. İnsanın yükleneyeceği en önemli sorumluluk, kendine karşı olanıdır. *İnsan kendini yetiştirmekten sorumludur.*

İnsanın yükleneyeceği en önemli sorumluluk, kendine karşı olanıdır. *İnsan kendini yetiştirmekten sorumludur.* Öte yandan insan, *eylemlerinden* de sorumludur. İnsan, *üyesi* olduğu ailesine, örgütüne, toplumuna, ulusuna ve kısılağa karşı da *sorumludur.*

Eğitim sistemi, insanın kişiliğini geliştirmesine; kendini bulmasına ve bilmesine; yaratıcılığını geliştirmesine; kısaca insan olmasına yardım eden; bunlar için ortam hazırlayan bir *çevre etkenidir.* Eğitim, bir büyüme, gelişme ve özgerçekleştirim *sürecidir.*

İnsanı merkez alan eğitim yönetiminin *amacı*, insanın yaşantılar yoluyla, var olan yeteneklerini son sınırına dek geliştirmesine; böylece *özgerçekleştirmesine* yardım etmektir. Okul, bireyin özgürlüğünü nasıl kullanacağını uygulamalı olarak öğreneceği yerdir.

Yönetim, öğrencilerin kendi davranışlarını kendilerinin kararlaştırmasına ortam yaratmalıdır. Öğrenciler, *ortaklaşa* varılacak kararlara uyulması gerektiğini; ama bireysel kararların da savunulabileceğini yaşayarak öğrenmelidir.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN KURAMLAR

Ataerkil Yönetim Biçimleri

Yönetim alanında bilimsel çalışmaların başladığı Yirminci Yüzyıl'a kadar uygulanan ve *yaşlılar yönetimi* (gerontacracy), *kölecilik*, *derebeylik*, *krallık*, *sultanlık*, *emirlik* gibi adlar alan yönetim biçimleri, dayandıkları erk kaynakları, uyguladıkları yöntemler bakımından birbirlerine benzerler. Bunların tümüne ataerkil yönetim denilebilir.

Ataerkil yönetimde yönetenler, yönettikleri insanlara göre daha çok *mal varlığını*, *silah gücünü*, *insangücünü* ellerinde bulunduran; kendilerinin *kutsal* olduğuna yönettikleri insanları inandıran ya da erklerini güçlü *dinsel* bir kaynağa dayandıranlardır.

Yetke sıradizini, örgütün yapısının temelidir. Üstlerin buyrukları, sıradizine uyularak, astlara ulaştırılmalıdır. Ast-üst ilişkileri duygusal değil ussal olmalıdır. Üst ile ast arasında belli bir uzaklık bulunmalıdır. *Üstlerin hakları, astların görevleri vardır*. Bir ast, yalnız bağlı olduğu üstüne karşı değil, bütün üstlerine karşı da sorumludur.

Örgütlerde *verimliliğin* artırılması asıldır. Bunun için işgörenler deneyimli olmalı; elbirliği yaparak eşgüdümlü çalışmalıdır. İşbölümüne göre her işgören kendine verilen görevi koşulsuz, en üst düzeyde gerçekleştirmek zorundadır. Bu zorunluluğa uymayan işgören cezalandırılmalıdır.

Mesleğinde iyi yetişmiş işgörenler işe alınmalıdır. Ücretin yükseltilmesinde kıdem önkoşuldur. Üstlerin astlarına babacıl davranması beklenir. Babacıl davranış tatlı sert olmalıdır. Yönetmenin demir yumruğu kadife eldiven içinde bulunmalıdır.

İşgörenin ücreti kesintisiz ve zamanında ödenmelidir. Ataerkil yönetim, demokratik değil, *otokratiktir*.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN KURAMLAR

Davranışsal Yönetim Kuramları

Bütün kuramların amacı örgütün *verimini* artırmaktır. Yapısal ve süreçsel kuramlar, bu amaca ulaşmak için işgörenlerden çok örgütün yapılaşma ve yönetimine önem verdiler. Davranışsal kuramlar ise örgütte işgörenlerin de olduğunun farkına vardılar; işgörenin ilişkilerini, etkileşimini, çalışmasını, kısaca *davranışını* ve *nedenlerini* incelediler; insanı öne çıkararak yüksek verime ulaşmaya çalıştılar. Bu kuramlar, yapısal ve yönetsel kuramların *kışkırtıcılık* tezine bir tür *karşı tez* olarak ortaya çıktılar (Filley ve House, 1969).

Davranışsal kuramlara göre, işgörenleri verimli çalıştırmanın yolu, gereksinmelerini doyumaktır.

Örgüt, ortak amaçlar, süreçler, değerler ve ilişkilerden oluşur; içinde karmaşık düşünceleri, duyguları, eylemleri; barındırır. Örgütte, ekonomik olmaktan çok toplumsal olaylar vardır.

Davranışsal kuramların örgüt ve yönetime ilişkin varsayımları şunlardır (Bolman ve Deal, 1991):

Örgüt ve işgörenler, birbirleri için gereklidir.

İşgörenler örgütün gereksinmelerini karşılamak için değil, ama örgüt işgörenlerin gereksinmelerini karşılamak için vardır.

İşgörenle örgüt birbirine *uymadığında*, her ikisi de bu uyumsuzluktan zarar görür.

İşgörenle örgüt, birbirine *uyum sağladığında*, her ikisi de bundan yarar görür.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN KURAMLAR

Nicel Yönetim Kuramları

Bu kümeye giren yönetim kuramları, *yapısal* ve *yönetsel kuramların* getirdiği örgüt yapısını ve yönetim süreçlerini temel alarak, örgütü ve işleyişini *nicel* (sayısal) bir yaklaşımla incelerler ve matematiksel modellerle açıklamaya çalışırlar. Nicel kuramların odağı, örgütün *karar verme* sürecidir. Nicel kuramlara göre, kararın niteliği kadar, kararın sağlayacağı nicel sonuçlar da önemlidir. Nicel kuramların örgüte ve yönetime ilişkin ilkeleri şöyle özetlenebilir (Lane, ve diğerleri 1967; Dale, 1969; Luthans, 1989):

Amaç üretimin hızlandırılması ve artırılmasıdır.

Planlama asıl yönetim sürecidir.

Planlama geleceğe ilişkin bir dizi karardır.

Kararlar, en yüksek düzeyde etkili olacak biçimde verilmelidir.

Örgütün sorunlarını tanımak için sistem *çözümleme* yöntemi kullanılmalıdır.

Her örgüte uyan bir matematik model ve bilgisayar programı geliştirilebilir.

Örgütün sorunlarını tanımak için doğru *dönütlere* gereklilik vardır.

Örgütün sorunlarını çözmek için pek çok bilimden yararlanılmalıdır.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN KURAMLAR

Olumsuzluk Kuramı

Olumsuzluk (contingency) Kuramına göre, bir örgütün yapısı ve yönetimi, başka bir örgüte uyabilir de uymayabilir de.

- En iyi örgüt yapısı ve yönetimi, örgütün doğasının öğeleri olan, amaçlarına, büyüklüğüne, çevresine ve işgörenlerinin niteliğine uygun olanıdır.

Örgütün amaçları gibi *büüklüğü* de, yapısını ve yönetimini etkiler.

- Birkaç öğretmenli bir ilköğretim okuluyla çok ve değişik eğitim işgörenlerinin çalıştığı büyük bir fakültenin yapısı birbirine benzemez.
- Örgütün yapısını kurmaya en elverişli kuram, sistem kuramıdır.

Her örgütün *çevresi* birbirinden ayrıdır.

- Çevresi duruk olan bir köy okulunun yapısı ve yönetimiyle, çevresi çok değişken olan bir kent okulunun yapısı ve yönetimi birbirinden ayrı olur.
- Yapısı ve yönetimi ile çevresine uyum sağlayamayan bir örgüt, amaçlarını tam olarak gerçekleştiremez.

Olumsuzluk Kuramı'na, göre, bir örgüt için en iyi *yönetim biçimi* (form) ve yönetmen için de en iyi *yönetim biçimi* (style) yoktur. En iyi yönetim, *yönetilenlerin* (işgörenlerin) kişiliğine uygun olanıdır.

- Bir örgütün yapısını ve yönetim biçimini belirleyen, amaç, büyüklük, çevre ve işgören etkenleri, örgütten örgüte değiştiğinden, her örgütün yapısı ve yönetim biçimi kendine özgü özellikler gösterir; başkalarına benzemez.

EĞİTİM YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN KURAMLAR

Yönetişim Yaklaşımı

Son yıllarda küreselleşme yoluyla gelen ve modalaştırılan; 'Kalkınma Ajansları' yoluyla yasallaştırılmaya çalışılan *yönetişim* kavramına göre, bir yandan eğitim hizmetlerinin yerel yönetimlere devredilmesi, öbür yandan eğitimde devlet yönetimine devlet dışı ortaklar getirilmesi gerekmektedir.

Yönetişim, 1970 yılından beri yerleştirilmeye çalışılan küreselleşmenin ve 1980 yılından beri uygulanan NeoLiberalizm'in boşalttığı *erkin* yerini doldurmak üzere geliştirilen bir yönetim biçimidir.

Siyasal erkin sınırlarını daraltan ve ülkeyi *yüksek kurullar* eliyle yönetmeyi tasarlayan yönetişimin üç ayağı vardır: **devlet, özel kesim kuruluşları ve sivil toplum örgütleri.**

Devletin tüm yürütme işlerinin bu üç kaynaktan alınan üyelerle oluşan kurullar eliyle yürütülmesi; böylece yürütme erkini hükümetin değil üst kurulların kullanması amaçlanmaktadır. Devletin yönetimine yeni bir görüş getiren yönetişim, hükümet ile hükümet dışı örgütlerin etkileşerek ve ortaklaşarak devleti yönetmesi anlamını taşımaktadır.

Yönetişim kavramına göre eğitim,

Kamusal bir hizmet olmaktan çok ekonomik bir üründür. Eğitim ulusal planlamayla değil, küresel bir düzenlemeyle kamuya sunulmalıdır.

Kamunun yararını koruyarak küreselleşmeye karşı çıkan ulus devletin zayıflatılması asıl hedeftir. Ulusun yararlarından çok küreselleşmeye yandaş olan anamalcı kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin yararları öne geçirilerek bunların güçleri ulusal egemenliğin üstüne çıkarılmaktadır

Hükümet, sermaye kesimi ve sivil toplum üçlüsünden oluşan kurul, devleti yönetmeye başlayınca, yasama ve yürütme erkine gerek kalmayacak; kurulların kararları yasa olacak; böylece ulusal egemenlik, güçlü anamalcı örgütlerle güçlü sivil toplum örgütlerinin baskısı altında girecektir.

Ulusun, sermaye örgütlerinin ve sivil derneklerin üyesi olarak örgütlenemeyen büyük *halk çoğunluğu*, dışlanacak; bu çoğunluğun temel hak ve özgürlükleri zarara uğrayacak; bu zarardan dolayı bireylerin başvuracağı bir yer kalmayacaktır.

ÖZET

Eğitim alanında olduğu gibi, eğitim yönetimi alanında da çok değişik görüşler vardır. Türkiye’de eğitim ve yönetim alanındaki yazarların, partilerin ve hükümetlerin basma yansıyan görüşleri incelenmiş; görüşler birbirine yakınlıkları dikkate alınarak kümelendirilmiştir.

İnceleme sonunda dini, kültürü, bilgiyi, beceriyi, çevreye uyumu ve insanı merkeze alan altı kümede eğitim yönetimi görüşü ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerin yönetmenlerin yönetim uygulamalarına büyük oranda etkide bulunacağı varsayılmaktadır.

Yasal belgeler eğitim örgütlerinde nasıl bir yönetim biçimi isterse istesin, yönetmenler, uygulamalarında kendi yönetim görüşlerinin etkisinden kurtulamazlar.

ÖZET

Genel olarak bakıldığında eğitim sisteminde birbirinden az çok ayrımlaşan dört yönetim biçiminin uygulandığı gözlenebilmektedir. Eğitim yönetmenleri ne kadar demokratik davranmaya özen gösterirlerse gösterebilirler, benimsedikleri yönetim biçimim uygulamaktan kendilerini kurtaramazlar.

Yönetim biçimlerini otokratiklikten demokratikliğe doğru yetkeci, koruyucu, destekçi ve birlikçi yönetim olarak sıralamak olanaklıdır. Bir yönetmenin yönetim biçimi, tümüyle bunlardan birine uygun; ama arada sırada öteki üçüne kayabilir. Kimi eğitim yönetmeni az da olsa başıboş yönetimi seçebilmektedir.